

Ірина МАШТАЛЕР

0000-0001-5033-2562

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту
доцент кафедри Теоретичних основ і методики фізичного виховання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль (Україна)
pqtnitsa13@gmail.com*

Iryna MASHTALER

0000-0001-5033-2562

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports
Associate Professor of the Department of Theoretical Foundations and Methods
Physical Education of Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical
University
Ternopil (Ukraine)
pqtnitsa13@gmail.com*

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ НА ЗАНЯТТЯХ СПОРТИВНИМИ ТАНЦЯМИ

GENDER APPROACH TO FORMING THE CULTURE OF SCHOOL STUDENTS AT SPORTS DANCE CLASSES

Від самого народження дитина потрапляє в соціальне оточення, яке задає безліч стереотипів статево – рольової поведінки. Змалку дитина чує від своїх батьків, вихователів: «Це не гарно, це не личить дівчинці (хлопчиків)»; «Не плач, хлопчики не плачуть!»; «Не бийся, так не личить поводитись дівчинці!». Усвідомлює себе представником певної статі дитина через цілу низку ознак, а саме: одяг, правила поведіння, прояви почуттів. Психологічні відмінності між статями, які безперечно мають місце, формують моделі чоловічих і жіночих ролей, які існують у суспільній свідомості, часом не маючи нічого спільного із справжньою психофізіологічною природою статі [7].

У процесі організованої рухової активності можна суттєво впливати на гендерне виховання підростаючих поколінь. Робота із гендерного виховання покликана спростувати неправильні уявлення дітей шкільного віку та їхніх батьків про гендер, навчати їх прийомів запобігання гендерної схематизації, впроваджувати заходи, щодо досягнення гендерної рівності на рівні освітніх та державних інститутів.

В учнів 5-го класу починаються уроки – етики. Учні вивчають правила етикету, моральні норми, цінності. Водночас на цих уроках трудно оцінити динаміку формування правильної поведінки. Це можна зробити на уроках фізичної культури. Тут таких можливостей предостатньо. Тому дуже доречним і продуктивним в контексті нашого дослідження є спільна діяльність вчителів етики та фізичної культури. Адже духовний стан людини багато в чому залежить від фізичного. Існує закономірність: що більше вона розвинена духовно й розумово, то уважніша вона до свого фізичного вдосконалювання, тим ясніше розуміє, що здоров'я – це цінність, яку треба берегти. Водночас

здоров'я й відмінна фізична форма – одна з головних умов продуктивної творчої діяльності й її тривалості [1, с. 23].

Зважаючи на викладене, ми поставили собі за мету обґрунтувати доцільність використання спортивних танців на уроках фізичної культури для формування гендерної рівності школярів.

Від самого початку життя для хлопчиків і дівчаток, чоловіків і жінок створюються різні умови для їхнього особистісного розвитку. Умови можна вважати різними через статево – рольові настанови оточення. Традиційно вважається, що жінка повинна сидіти вдома, вести господарство і виховувати дітей. Хлопчиків із самого дитинства вчать бути сильними і мужніми, не виставляти на показ свої емоції, бути стриманим.

Дослідження О. Ільїної [3, с. 117-121] довели, що в організації позитивних стосунків хлопчиків і дівчаток можна використовувати як широковідомі методи (організація конкурсів, бесід, де можливий прояв вільного від гендерних стереотипів стилю поведінки хлопчиків і дівчаток), так і новітні засоби і форми виховної роботи. Серед них, як нам здається, чільне місце мають займати спортивні танці. Саме вони завдяки цілеспрямованій реалізації комплексного поєднання засобів фізичного і естетичного виховання багатогранно позитивно впливають на тих, що займаються. Ефективність цих занять у гендерному вихованні полягає у тому, що вони сприяють тісному контакту між партнерами, довірі один до одного, рівноправ'ю, дружелюбності, поваги. З іншого боку, вони сприяють граціозності, розвитку краси тіла, збільшенню м'язової маси, регулюють жировідкладання, покращують поставу, розвивають пластичність рухів, удосконалюють управління своїм тілом, тобто вони сприяють досягненню естетичного ефекту у зовнішньому вигляді і, передусім, в специфічній тілобудові дітей і молоді обох статей. Та, нажаль, у танцювальних секціях, майже завжди брак партнерів. Хлопці вважають, що відвідувати цей гурток більш підходить дівчатам. А вони надають перевагу таким видам спорту як: футбол, бокс, баскетбол, плавання, легка атлетика. Іншою причиною негативного ставлення хлопців до танцювальних вправ є кепкування однолітків. Друзі – хлопці в своїх компаніях насміхаються над своїми товаришами, які відвідують хореографічні заняття, мотивуючи це тим, що вони схожі на дівчаток, не чоловіки а «розмазня», «слабаки», мамині синочки. Під таким негативним моральним натиском слабші хлопчики залишають танцювальні гуртки і секції, а продовжують займатися сильніші духом, які за допомогою натхнення обов'язково досягнуть високих результатів у майбутньому. Це ще один із вагомих аргументів чому саме в школі на уроках фізичної культури і саме з учнями середньої школи слід використовувати цей засіб. А ще танець має неабиякий виховний потенціал. Він дозволяє забути про проблеми і стреси, оскільки учень має зосередитися на руках, що виконує. Це хороший спосіб соціалізації та подолання самотності. Танець дозволяє виразити почуття і виштовхнути накопичену енергію; танець – це спосіб самоствердитися та допомагає позбутися комплексу сором'язливості [4, с. 113].

Бажання добре танцювати навчас ставити перед собою мету і досягати її за допомогою сумлінної і наполегливої праці.

Дослідження А. Бурла [2, с. 21-22] виявили, що хлопчики - танцюристи проявляють дбайливість, чутливість, бунтівливість, естетичну витонченість, пасивність, емоційність, багату уяву, тобто ті якості, які в суспільстві традиційно вважаються «жіночими». Дівчатка - танцюристки виявляють сміливість, впевненість, агресивність, незалежність, самоствердження, чистолюбство – якості, котрі приписуються суспільством чоловічій статі.

З огляду на те, що гендерна політика розглядається як важливий показник демократизації суспільства, умовами успішної її реалізації повинна бути нова система формування фізичної культури юнаків і дівчат [6, с. 21-23], яка передбачає впровадження в навчально – виховний процес ритмічних форм, методів і засобів, які впливають на внутрішню сутність школярів, їхню духовність, емоційність, виразність. Саме спортивний танець – це радість, задоволення елегантно і гармонійно рухатися на хвилях музики. Він може бути веселим та романтичним, ніжним і спокусливим. Танець – одна з найдавніших мов, яку при бажанні може використати будь-хто. Саме він – природний спосіб самовираження. І всі у ньому рівні, як дівчата, так і хлопці.

Використовуючи спортивні танці у фізичному вихованні школярів слід керуватись деякими нормами поведінки танцівників, які мають великий, виховний вплив на учнів: систематично самоудосконалюйся; будуй стосунки з партнерами; готуйся психологічно витримувати конкуренцію; раціонально використовуй силу, час, думай, будуй взаємини; вибирай і приймай раціональні рішення в складних ситуаціях; серйозно працюй над кожним елементом, прислухайся до викладача; формуй і зберігай особливу психологічну атмосферу танцю, комфортно почувай себе в ньому; навчись вигравати і програвати; поважай своїх конкурентів і інших танцюристів, що не досягли ще такого рівня, як ти.

Отже, якщо елементарні норми культурної поведінки не прищеплені дітям з раннього віку, то пізніше доводиться заповнювати цю прогалину і нерідко проводити більш важку роботу: перевиховувати школярів, у яких укоренилися негативні звички. Відсутність елементарних звичок у дітей робить роботу складнішою при вихованні більш тонких і складних проявів культури поведінки: такту, делікатності, невимушеності, добірності манер. Нерідко діти засвоюють правила гарного тону наслідуючи, спостерігаючи за поведінкою батьків, дорослих, котрі є для них авторитетом. Однак, усвідомлення дитиною своєї: статі, поведінки, своїх дій - необхідна умова формування суспільно корисних навичок і звичок моральних норм поведінки. Але, на жаль, сучасна практика шкільної фізичної культури продовжує демонструвати одноманітність у проведенні уроків. Це вказує на те, що схожі методи не можуть забезпечити високоєфективних результатів. На нашу думку, спортивні танці можуть виправити цю ситуацію, адже з їхньою допомогою школярам стає набагато цікавіше на уроках фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безверхня Г. В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5–11-х класів : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. наук фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Умань, 2004. 23 с.

2. Бура Андріяна. Гендерне виховання особистості як педагогічна проблема. Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (12-14 квітня 2022 року). Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, С. 21-22.
3. Ільїна Олена. Гендерне виховання в концепції нової української школи. Молодь і ринок. № 1. 2019. С. 117-121.
4. Кушнерчук І. І. Танцювальні вправи на уроках фізичної культури як засіб різнобічного розвитку учнів. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. 113с.
5. Осадців Т. П. Спортивні танці : навч. посіб. Львів : ЗУКУ, 2001. 340 с.
6. Соляна О. Хореографічна культура у контексті реалізації загальної мистецької освіти. *Світ виховання*. Київ, 2007. № 2. С. 21-23.
7. Стратегія упровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта - гендерний вимір - 2020». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua> > projekt-gendernoyi-strategiyi

Світлана РУДАК,
*викладач-методист вищої категорії,
завідувачка відділу хореографії
Тернопільського ліцею № 21
спеціалізованої мистецької школи ім. Ігоря Герети,
керівник зразкового ансамблю класичного танцю «Перлина»
perlynadance@gmail.com*

Svitlana RUDAK,
*teacher-methodologist of the highest category,
head of the choreography department
Ternopil Lyceum No 21
specialized art school named after Igor Gereta,
the leader of an exemplary ensemble
classical dance «Pearl»*

ЗАНЯТТЯ ХОРЕОГРАФІЄЮ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ УКРАЇНИ

CHOREOGRAPHY CLASSES AS A MEANS OF OVERCOMING STRESS IN TODAY'S CONDITIONS OF UKRAINE

Танець, як форма вираження почуттів та емоцій, виник дуже давно. І, як форма спілкування між людьми, він з'явився ще раніше за мову. Історії відомі – ритуальні танці, обрядові та інші форми й напрямки танцю, за допомогою яких передавалися навички, знання і почуття.

Сила танцю здатна не тільки підняти настрій, покращити самопочуття, але і знайти втрачену або розірвану гармонію у відносинах з оточенням, а ще більше гармонію із самим собою, із своїм власним тілом.